

Biochemické metody

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Literatura

Understanding Bioanalytical Chemistry

Principles and Applications

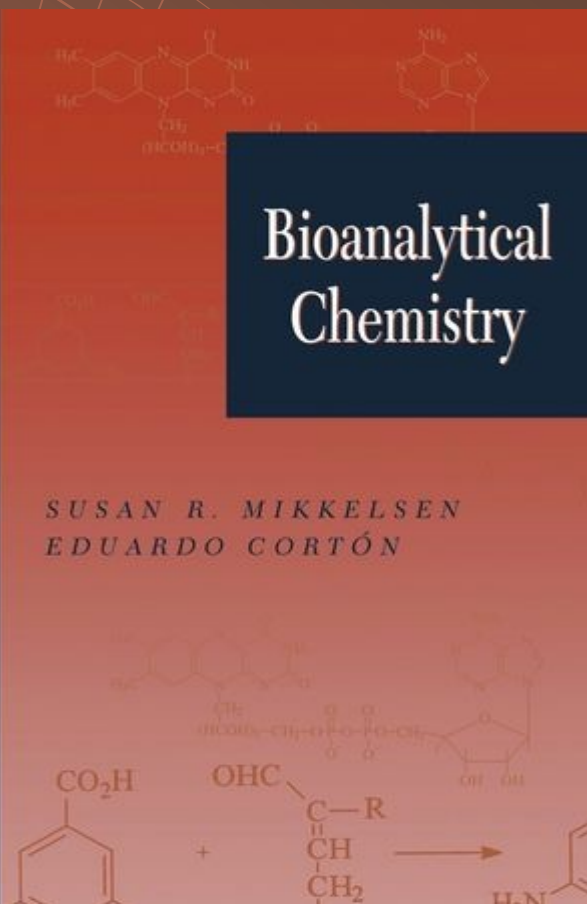

Victor A. Gault and Neville H. McClenaghan

WILEY-BLACKWELL

Bioanalytical Chemistry

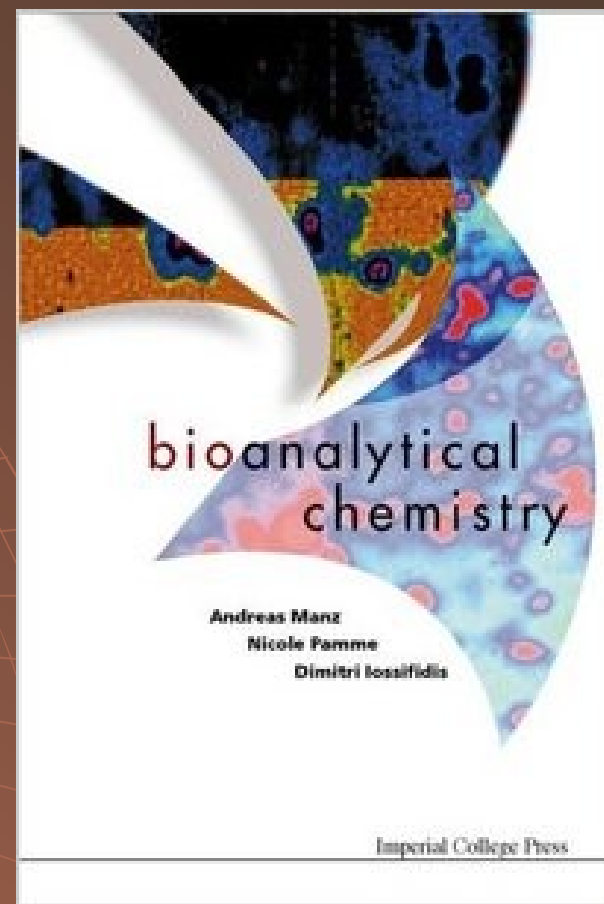
SUSAN R. MIKKELSEN
EDUARDO CORTÓN

bioanalytical chemistry

Andreas Manz
Nicole Famme
Dimitri Iossifidis

Imperial College Press

Literatura

- ◆ *Anzenbacher, Kovář* : Metody chemického výzkumu pro biochemiky. *MŠ Praha, 1986.*
- ◆ *Ferenčík, Škárka* : Biochemická laboratorní technika. *Alfa Bratislava 1981.*

Separační metody

- ◆ Vychází z klasických metod chemické analýzy
- ◆ Uplatňují se zde i speciální metody

Separace

◆ Analytické

kvalitativní

kvantitativní

◆ Preparativní

Charakterizace – pI, MW, spektra, AMK ...

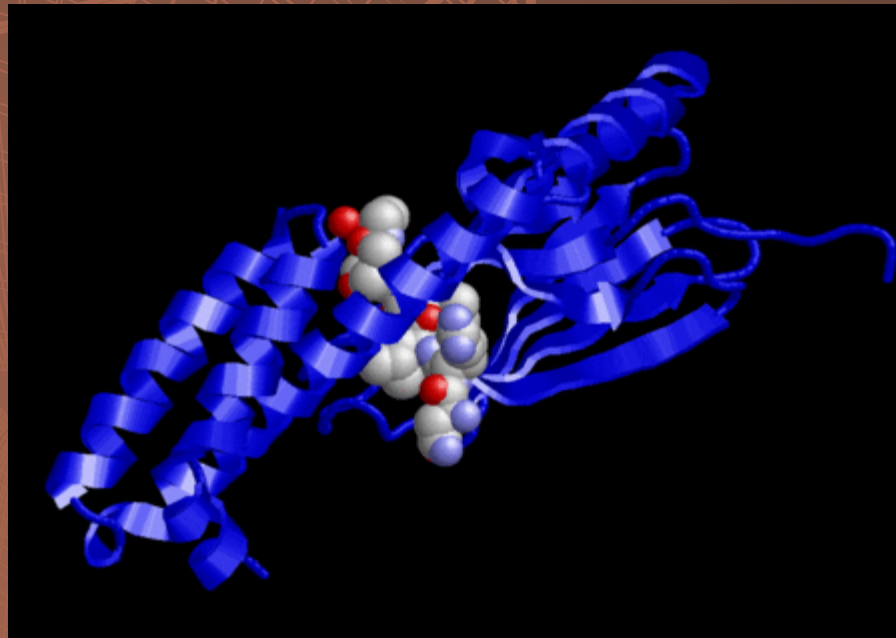
Problémy se vzorkem

- ◆ Komplexnost
- ◆ Malá množství
- ◆ Labilita

Zásady pro práci s biologickým materiálem

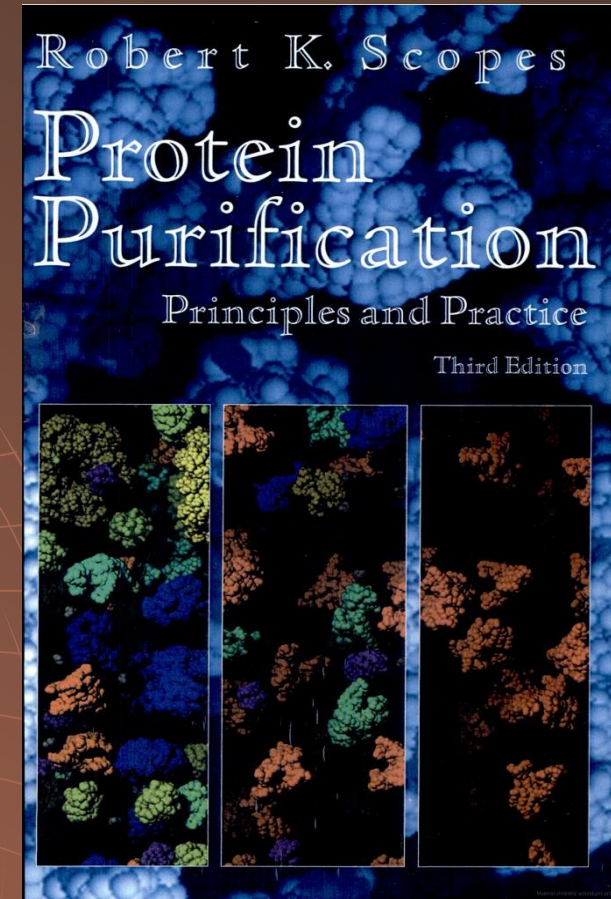
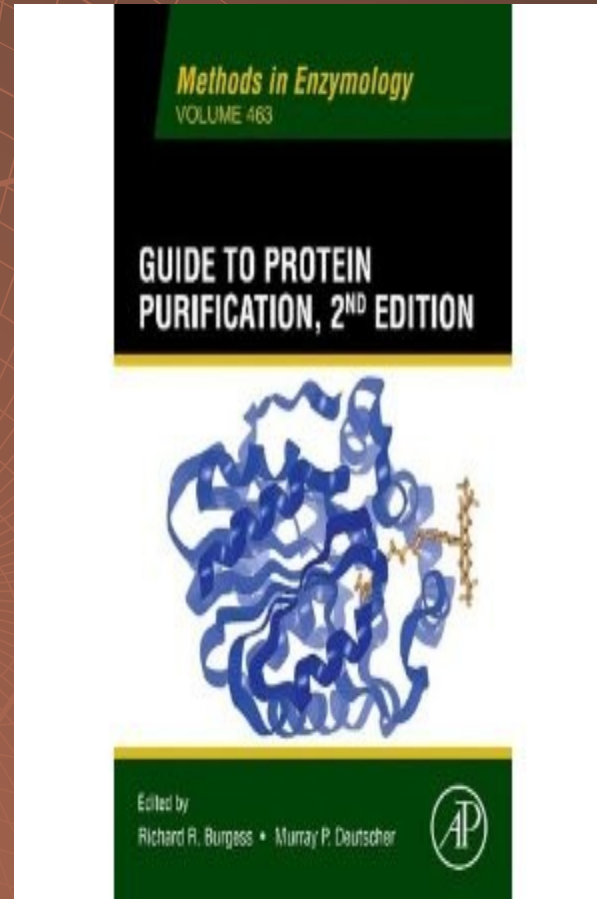
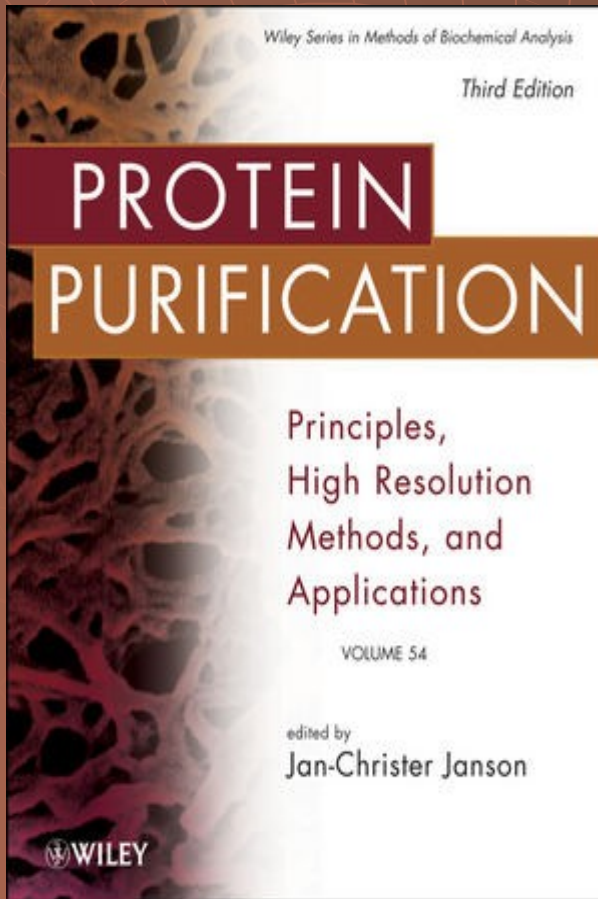
1. Teplota
2. pH + iontová síla
3. Koncentrace
4. Pěnění
5. Lokální přebytky
6. Proteasy, RNAsy, DNAsy

Separace bílkovin

Literatura

Plánování separace

Cíl izolace

- ◆ Získání homogenní bílkoviny
- ◆ Zachování biologické aktivity
- ◆ Čistota

Závěr : získat vzorek o patřičné čistotě s vynaložením patřičného úsilí

Volba vstupního materiálu

- ◆ Preparát z daného organismu
- ◆ Preparát s největším obsahem dané bílkoviny
- ◆ Preparát s nejmenším obsahem nečistot

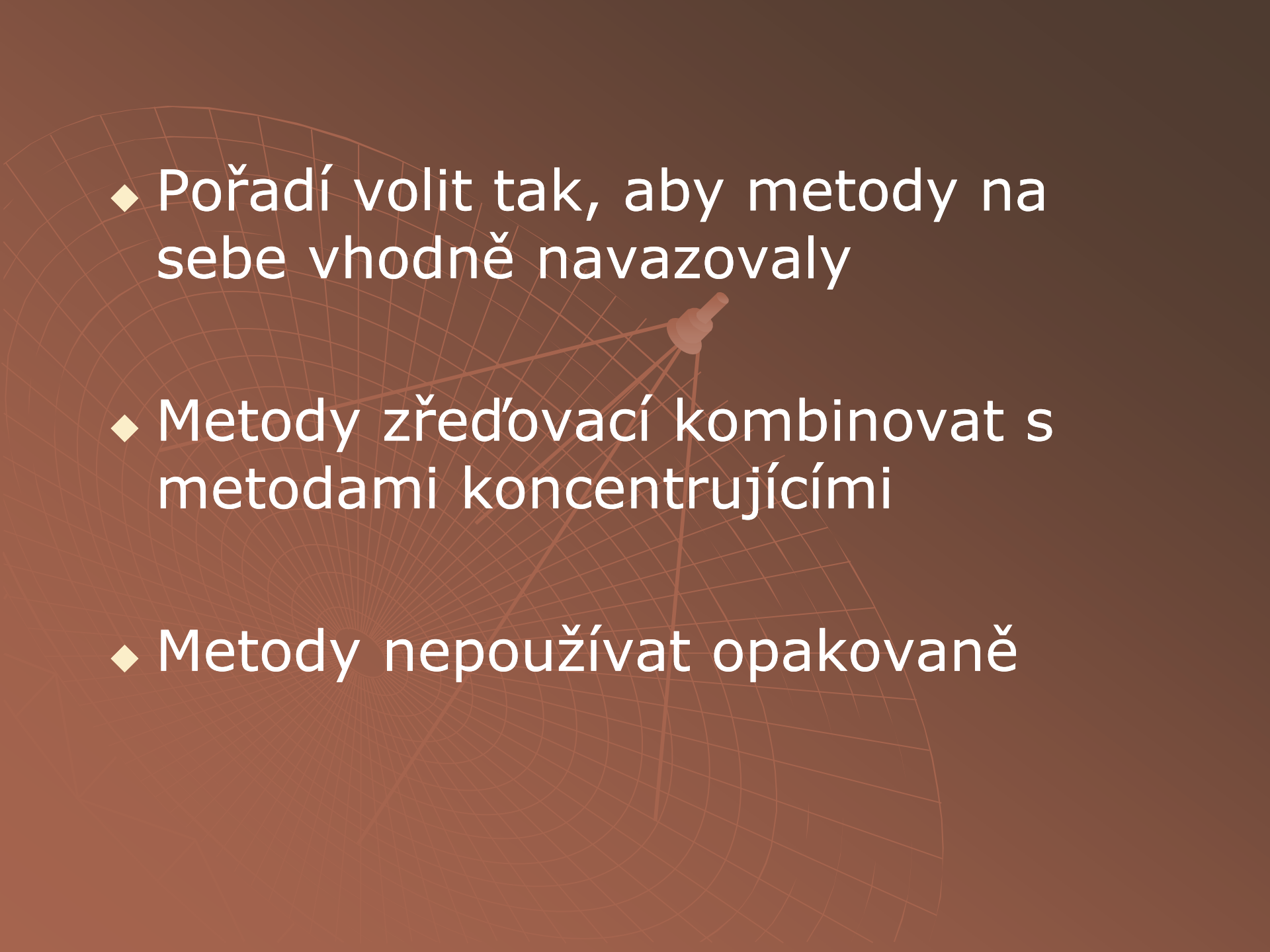
Volba a kombinace separačních metod

- ◆ Selektivita
- ◆ Rozlišovací schopnost
- ◆ Kapacita
- ◆ Zpětný výtěžek
- ◆ Stupeň zředování a koncentrace
- ◆ Slučitelnost mezi metodami
- ◆ Znalosti o dané bílkovině (pI, MW)
- ◆ Náklady – materiál, přístroje, člověk

Základní zásady

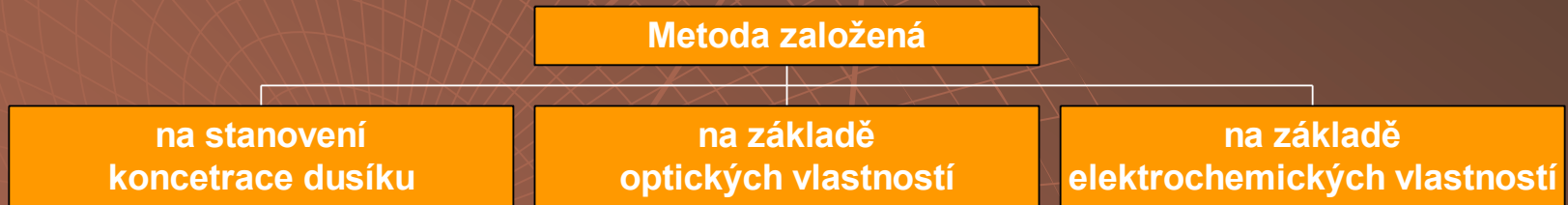
- ◆ Na začátek zařadit metody s vysokou kapacitou a malým výtěžkem a rozlišením ■ velké množství levného vstupního materiálu
- ◆ Později metody s vysokým rozlišením a výtěžkem, kapacita méně významná ■ vzorku již investovaná práce

-
- ◆ Pořadí volit tak, aby metody na sebe vhodně navazovaly
  - ◆ Metody zřetřovací kombinovat s metodami koncentrujícími
  - ◆ Metody nepoužívat opakovaně

Sledování průběhu separace

Metoda	Celková bílkovina	Celková aktivita	Specifická aktivita	Přečištění	Výtěžek
extrakt	100	100	1	-	100 %
HIC	50	99	1.99	1.99	99 %
IEX	25	75	3	1.5	75 %

Stanovení koncentrace bílkoviny

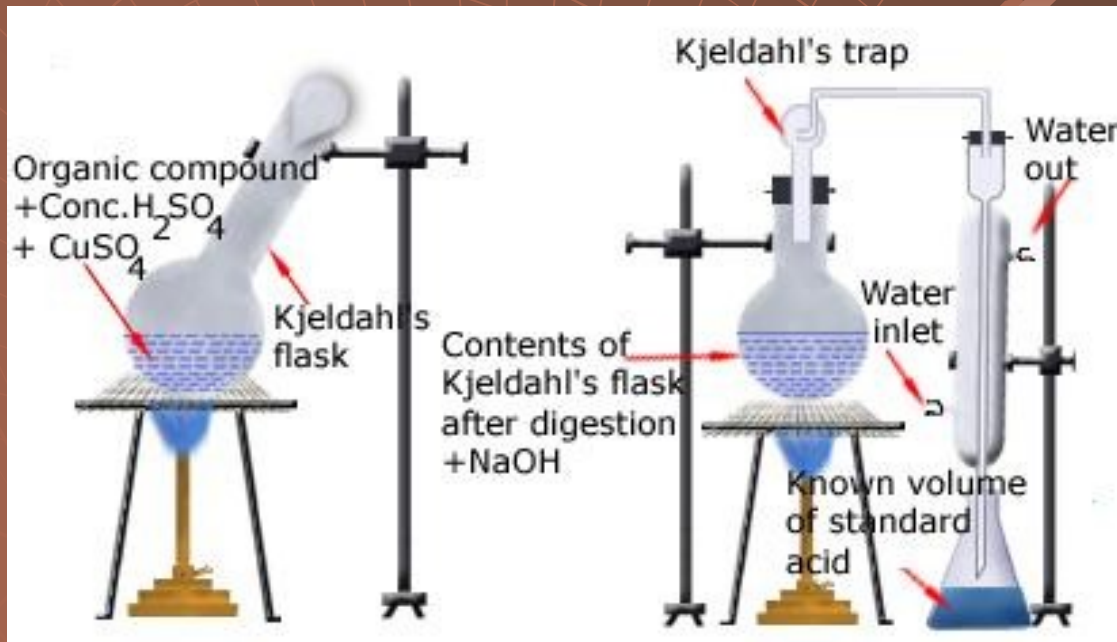
Kjeldahlova metoda – stanovení

- ◆ Mineralizace vzorku – převedení organického N na NH_4^+
- ◆ Stanovení NH_4^+ - titrace, fotometrie, selektivní elektrody

Kjeldahlova metoda – stanovení N_2

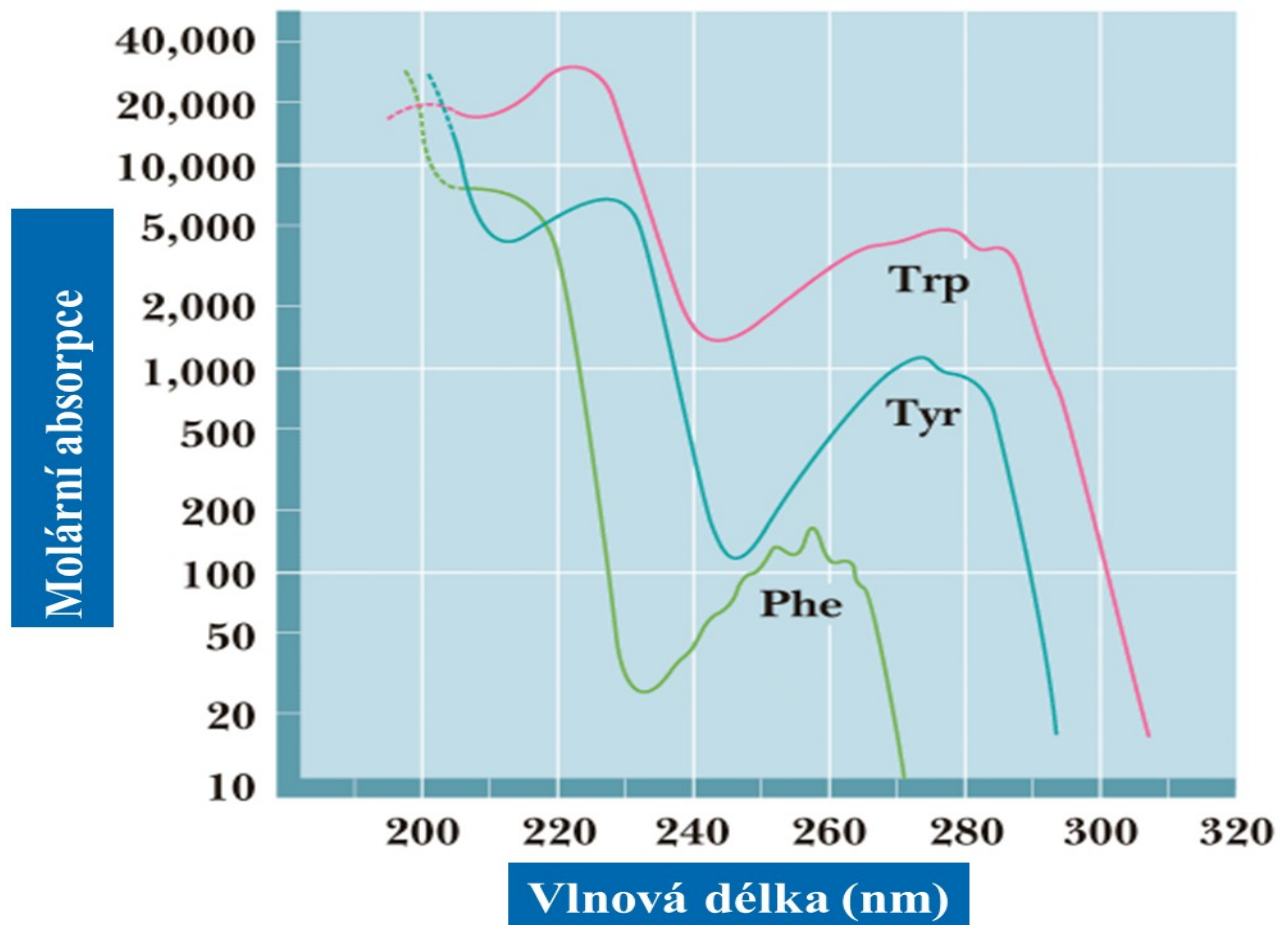

UV spektrofotometrie

- ◆ 280 nm – aromatické AMK
interference nukleotidů
- ◆ 180 - 230 nm – peptidická vazba

Výhody - nedestruktivní metoda
- není třeba kalibrace

UV spektrofotometrie

UV spektrofotometrie

Vzorce pro přímé UV stanovení:

$$c \text{ (mg/mL)} = 1.55 A_{280} - 0.76 A_{260}$$

$$c \text{ (mg/mL)} = (A_{235} - A_{280})/2.51$$

$$c \text{ (mg/mL)} = (A_{224} - A_{233})/5.01$$

$$c \text{ (mg/mL)} = A_{205} [27 + 120 (A_{280}/A_{205})]$$

UV spektrofotometrie

Edelchova metoda

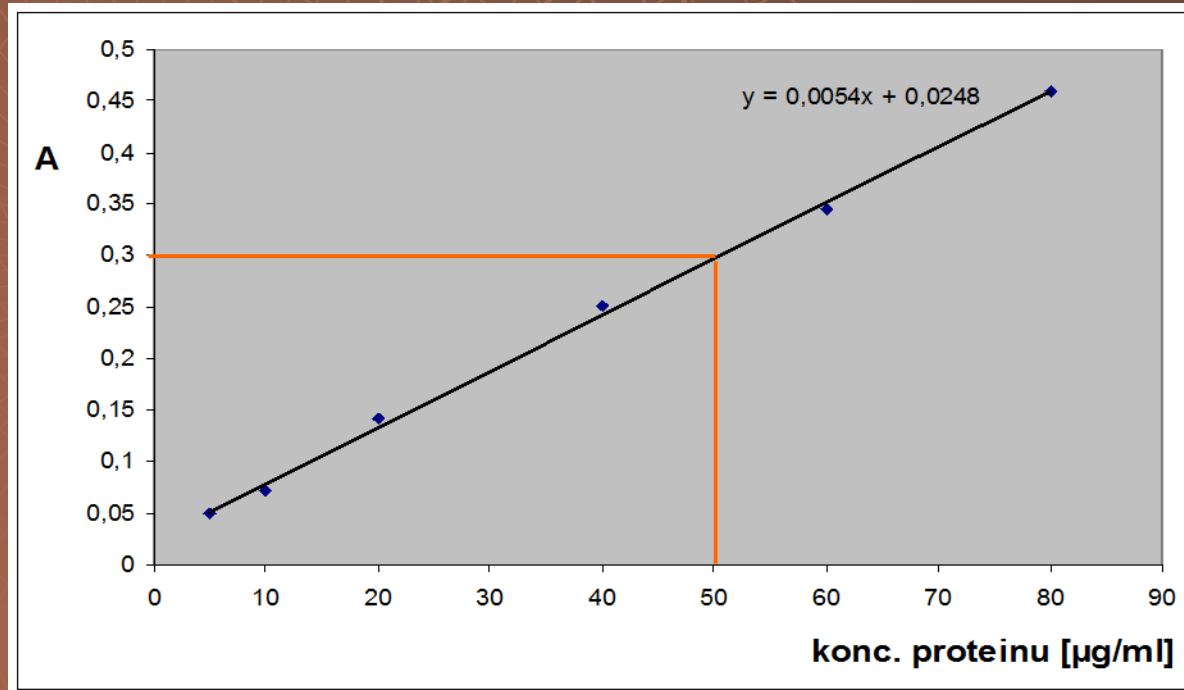
při znalosti aminokyselinového složení je možné spočítat extinkční koeficient proteinu e_{280} . Podmínkou je přítomnost tryptofanu nebo tyrosinu v molekule.

$$e_{280} = n\text{Trp}.5500 + n\text{Tyr}.1490 + n\text{Cys}.125 \text{ (M}^{-1}\cdot\text{cm}^{-1}\text{)}$$

VIS spektrofotometrie

- ◆ Přídavek činidla ■ arevný derivát
- ◆ Destruktivní metoda
- ◆ Nutná kalibrační závislost

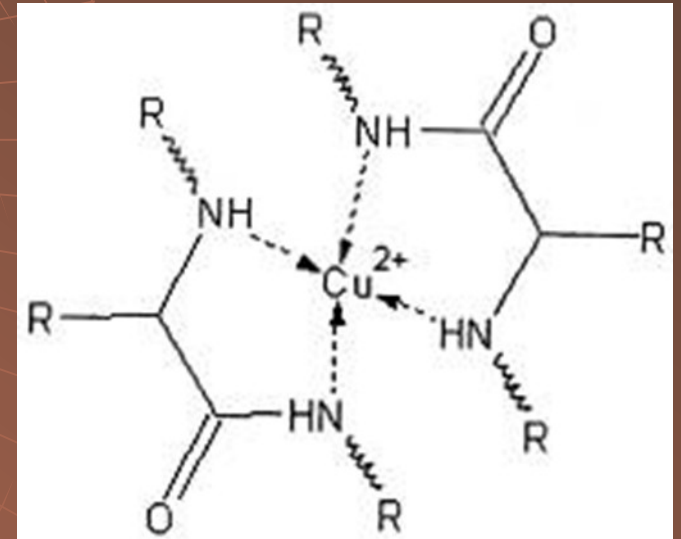

Biuretová metoda

Princip : Cu^{2+} vytváří v alkalickém prostředí komplex se 4 N peptidické vazby

Měření : 540 – 560 nm
310 nm

Folinova metoda

Princip : hydroxyfenolová skupina tyrosinu redukuje fosfomolybdenany (Folin Ciocalteovo reagens) na molybdenovou modř

Měření : 725 nm

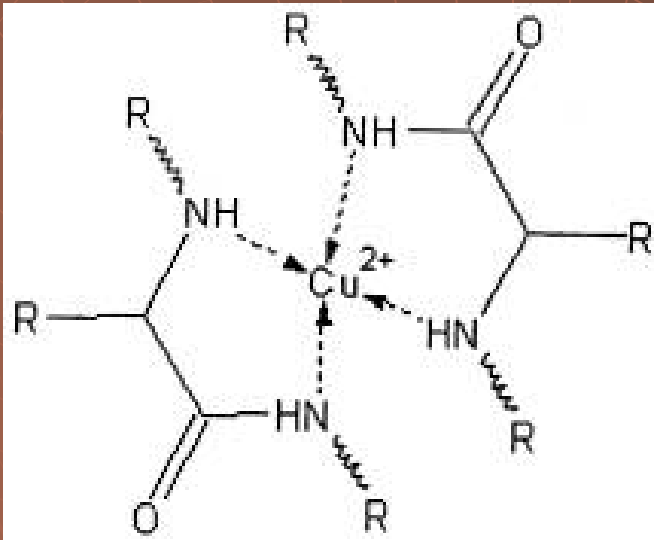

Lowryho metoda

Princip : kombinace Folinovy a
Biuretové metody

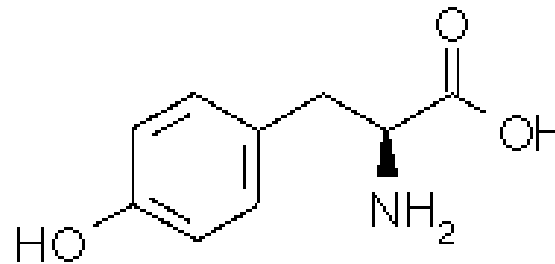
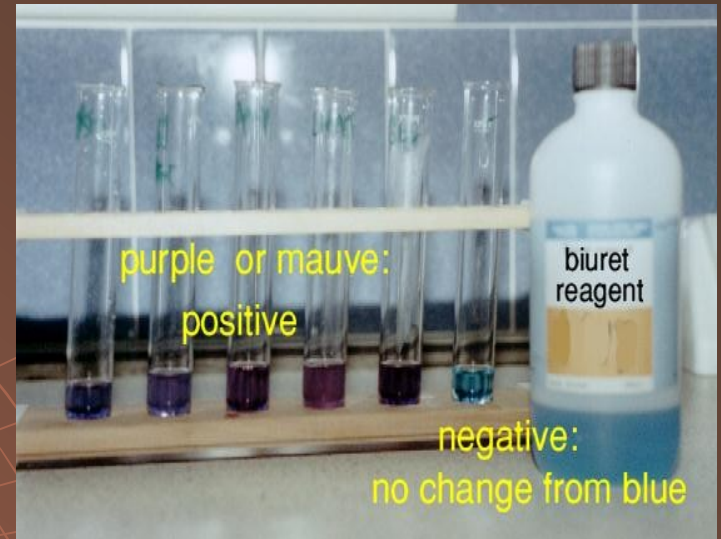
Měření : 600 nm

Lowryho metoda

•biuret ↑

•Lowry ↓

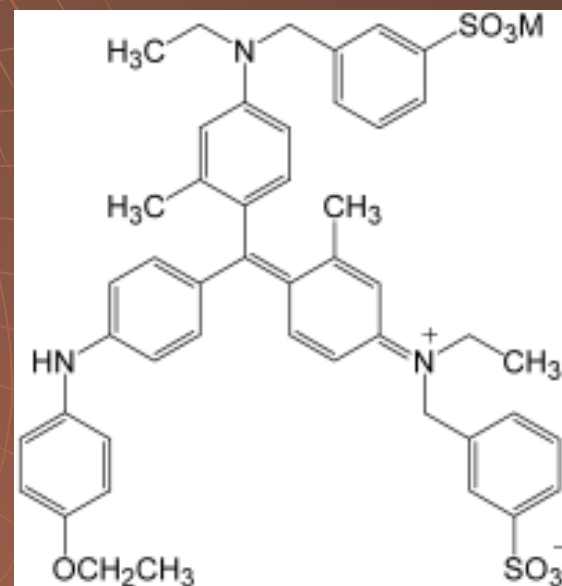
tyr y Tyrosin

Metoda dle Bradfordové

Princip : při vazbě Coomassie Brilliant Blue G 250 na bílkovinu dochází k posunu absorpčního maxima z 465 na 595 nm.

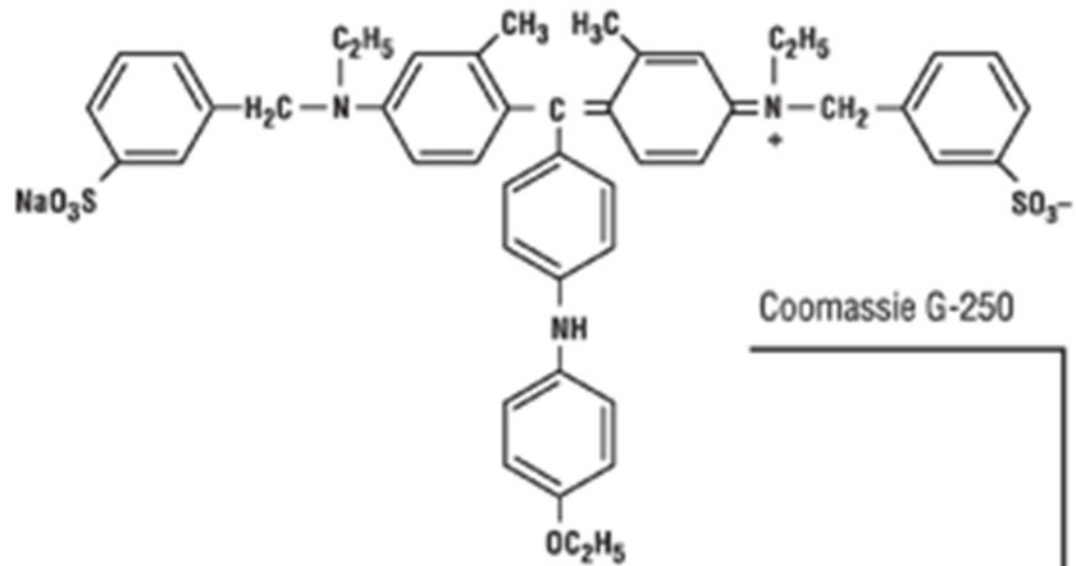
Meření : 595 nm

Metoda dle Bradfordové

PROTEIN
Basic and Aromatic
Side Chains

+

Coomassie G-250

465 nm

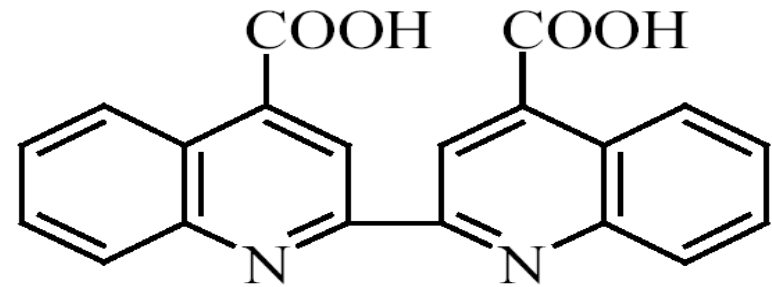

A_{max} = 595 nm

Protein-Dye Complex

BCA metoda

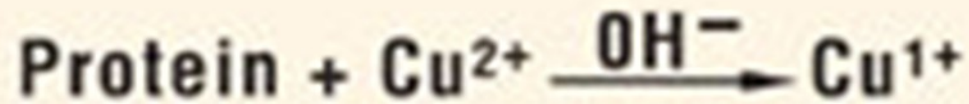
Princip : Na^+ sůl k. bicinchoninové (BCA), komplexuje Cu^+ tvořené reakcí peptidové vazby s Cu^{2+}

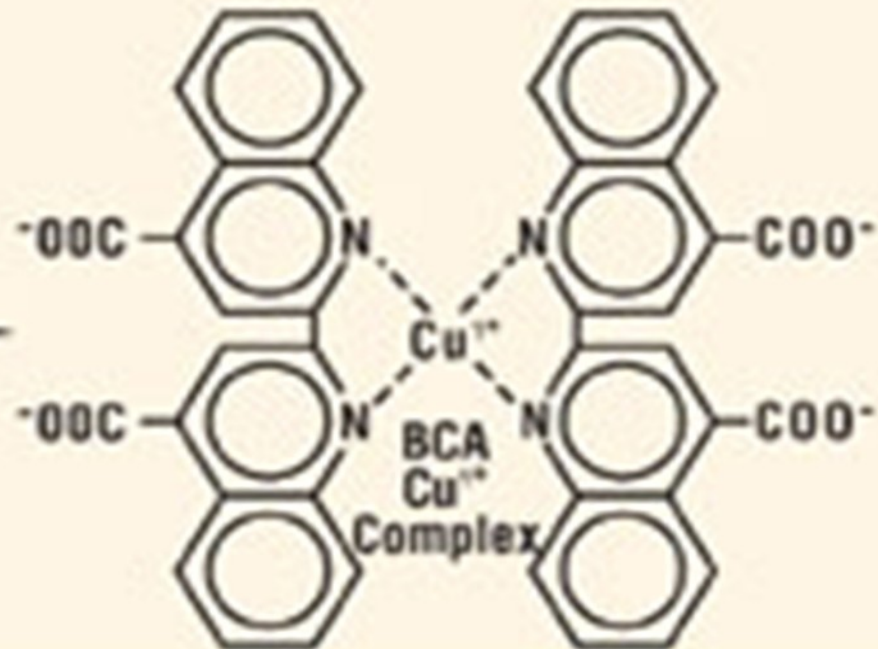
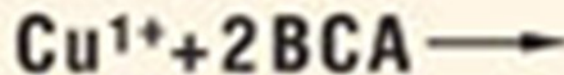
Měření : 562 nm

BCA metoda

STEP 1.

STEP 2.

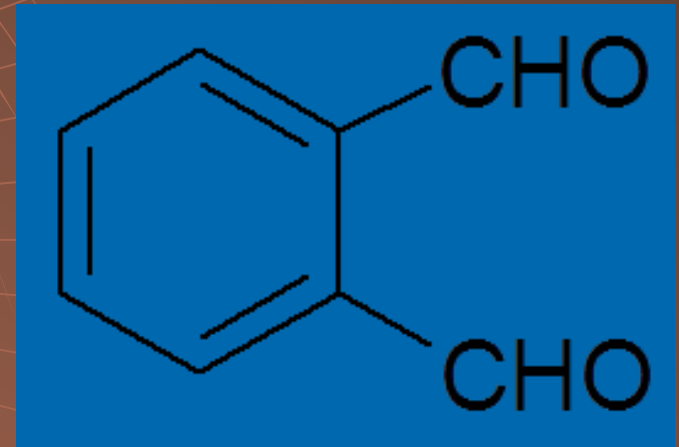

Fluorescence

Princip : - vazba fluoroforu na
bílkovinu ■ měření vzniklé
fluorescence (OPA)

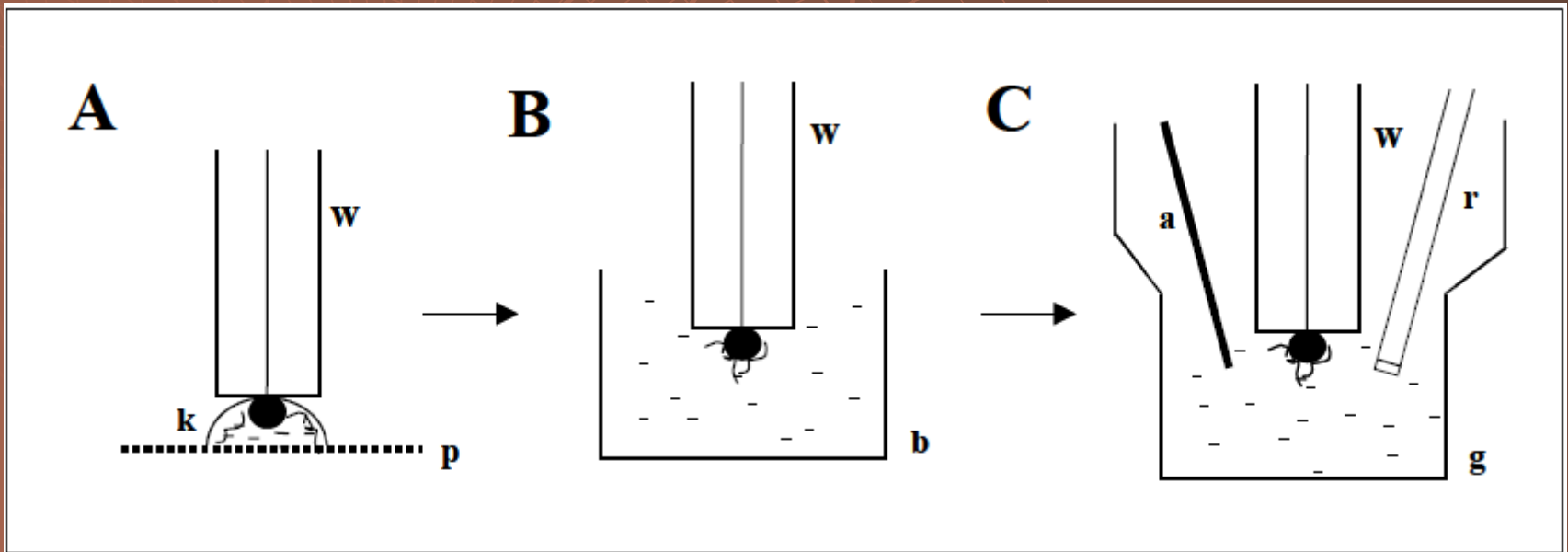
Měření : exc.340 nm
em.440 nm

- zhasení fluorescence přidavkem
bílkoviny

Polarografie

Princip : Brdičkova reakce – SH skupiny bílkoviny vstupují v přítomnosti Co^{2+} katalytické reakce na Hg elektrodě ████ roud

Nejčastěji používané metody

Metoda	Rozsah (ng)	Poznámka
Biuretová	0.5 - 5	okamžitý vývoj
Lowryho	0.05 - 0.5	pomalý vývoj
UV - 280 nm	0.05 - 2	interference
UV – 205 nm	0.01 - 0.05	interference
Bradfordové	0.01 - 0.05	sorpce barviva

Nejčastěji používané metody

Stanovení	Citlivost	Přesnost	Interference
Biuret	0 – 1 mg	Vysoká, nezávislá na aminokyselino- vém složení	Aminoskupiny [Např. $(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$]
Lowry	0 – 0.1 mg	Částečně závislá na aminokyselino- vém složení	Kyseliny, chelátory (EDTA), reduktanty (DTT, phenol), $(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$
Bradford	0 – 0.01 mg	Závislá na aminokyselino- vém složení	Detergenty (SDS, Triton X100, mýdlo)
BCA	0 – 0.05 mg	Většinou nezávislá na aminokyselino- vém složení	Redukující látky (2- merkaptoethanol, DTT), chelátory (EDTA)

Stanovení biologické aktivity

Enzymatické, imunologické,
toxické, hormonální
receptorové atd.

Vlastní separace

Obecné schéma

Získání vstupního materiálu

Rozrušení buněk

Separace

Vstupní materiál

Mikroorganismy

Bakterie, kvasinky, plísně, řasy

- Výhody - lze je snadno získat v dostatečné množství
- selekce mutantů o požadovaných vlastnostech
  - genetické inženýrství
  - termofilní organismy
  - psychofilní organismy

Mikroorganismy

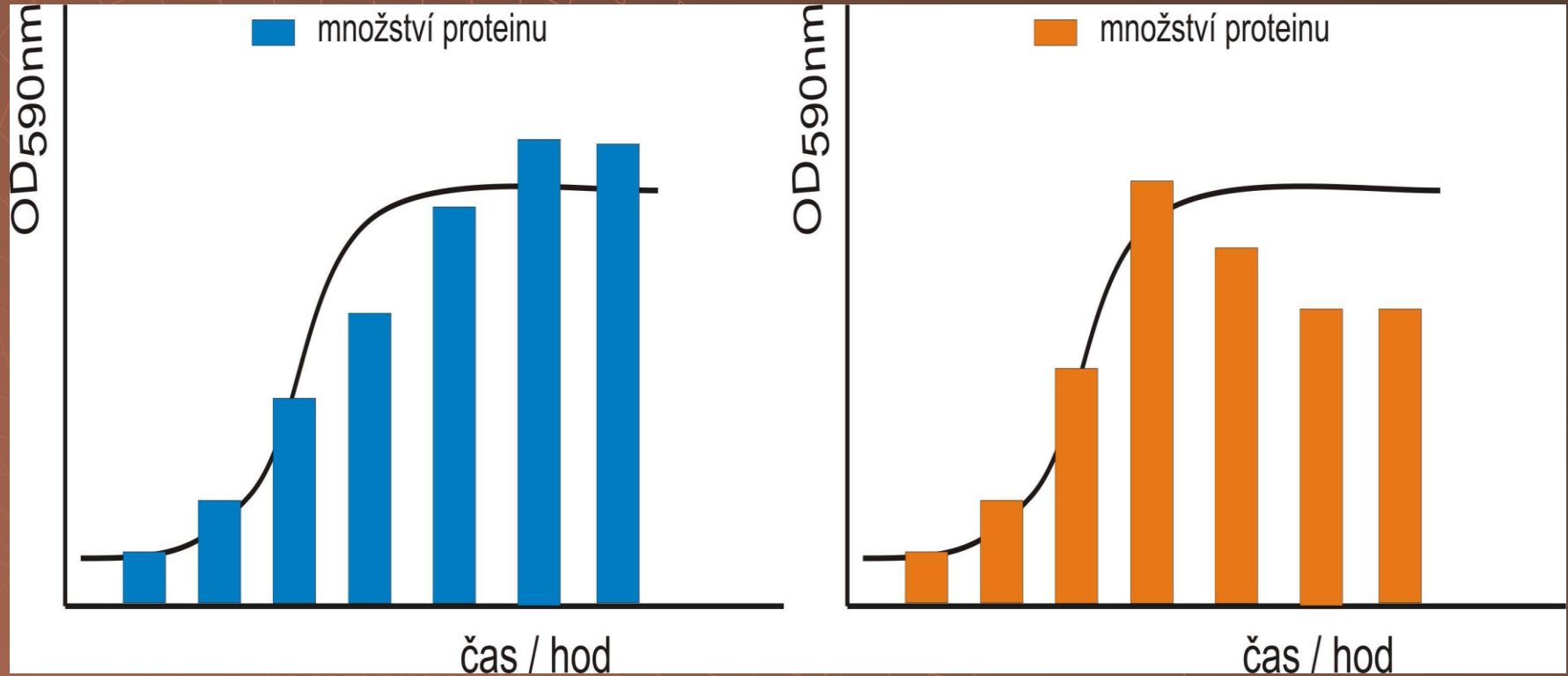

- CCM uchovává více než 3 000 kmenů bakterií (asi 1 400 druhů) a 800 kmenů vláknitých hub (přibližně 550 druhů), které nabízí ve svém Katalogu kultur.
- Specializovaná sbírka vodních hyfomycetů obsahuje asi 500 kmenů (60 rodů se 130 druhy).

Selekce optimálních producentů

- ◆ maximální produkce enzymu
- ◆ optimální vlastnosti enzymu
- ◆ snadné získání producenta
- ◆ snadnost purifikačního postupu

Mikroorganismy

Bezobratlí

Hmyz, plži, mlži

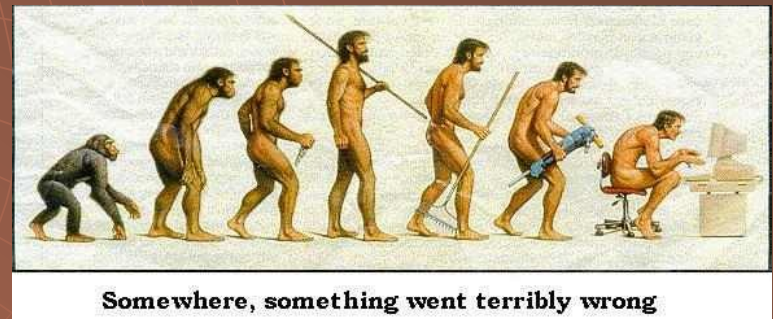
Nevýhody - málo se používá, nesnadno se získává

Živočišné tkáně

- ◆ Laboratorní zvířata – myši, krysy, králíci
- ◆ Jateční zvířata – orgány, krev
- ◆ Člověk – tělní tekutiny

Rostlinné tkáně

Špenát, řepa, hrách, tabák, *Arabidopsis thaliana*

Nevýhoda – problematický růst za
definovaných podmínek

Manipulace s biologickým materiálem

- ◆ Pokud možno zpracovat co nejdříve
- ◆ Zmražení – při $-60 - 80$ °C
- ◆ Rozmrazování – co nejrychleji

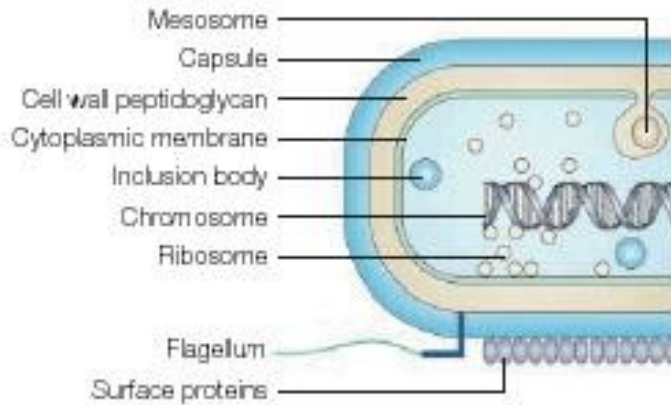

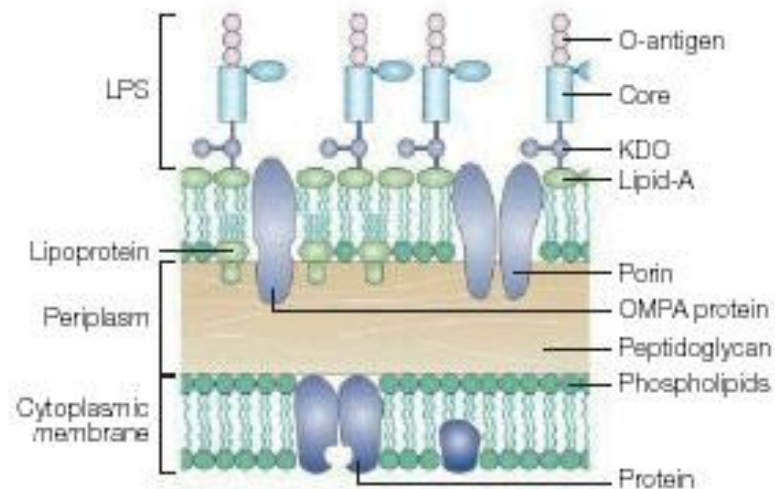
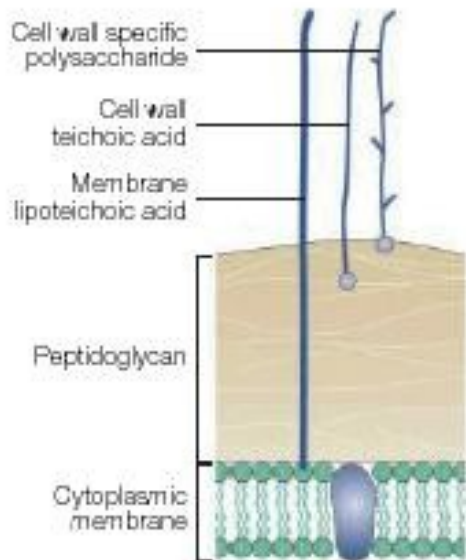
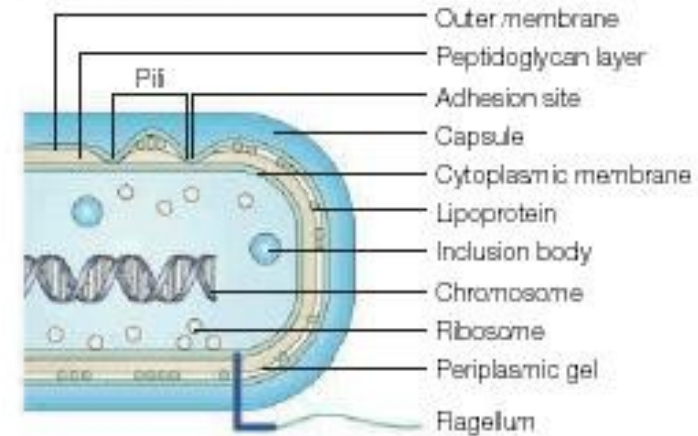
Rozbití a extrakce

Bakterie

a Gram positive

b Gram negative

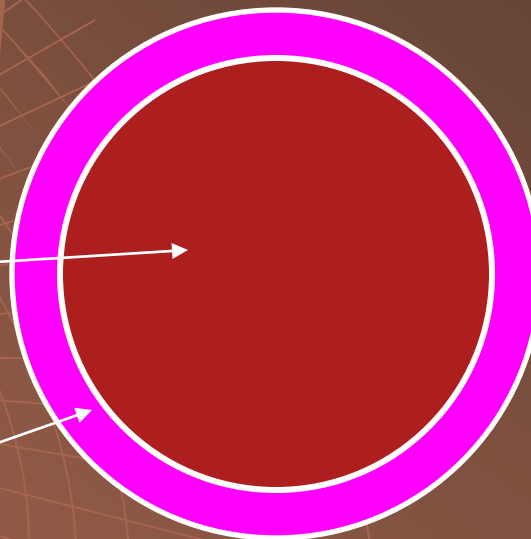

Bakterie

- ◆ Záleží na lokalizaci
  - Extracelulární
  - Intracelulární
    - ◆ Cytoplasma
    - ◆ Periplazma

cytoplasma

periplasma

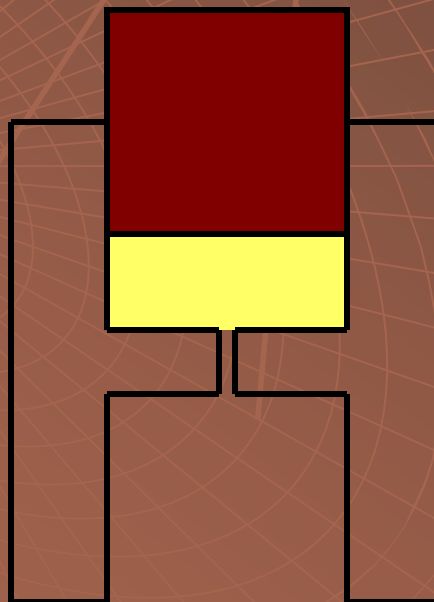
Balotina

Princip – jemné skleněné kuličky
přidány do bakteriální
suspenze a rychle třepány
nebo míchány – nutno chladit

French (X) press

Princip – zmražená bakteriální suspenze protlačována malým otvorem, přičemž dochází k rekrystalizaci a rozrušení buněk

French (X) press

Pressure Cells

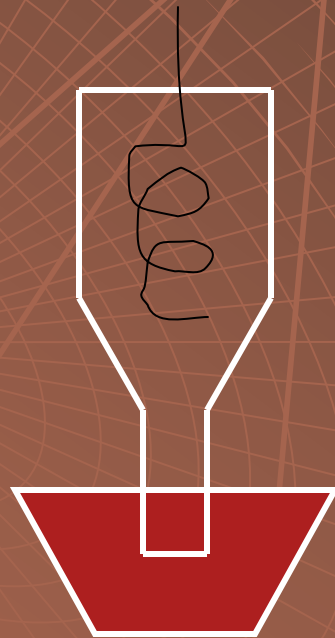

Mechanical Press

Ultrazvuk

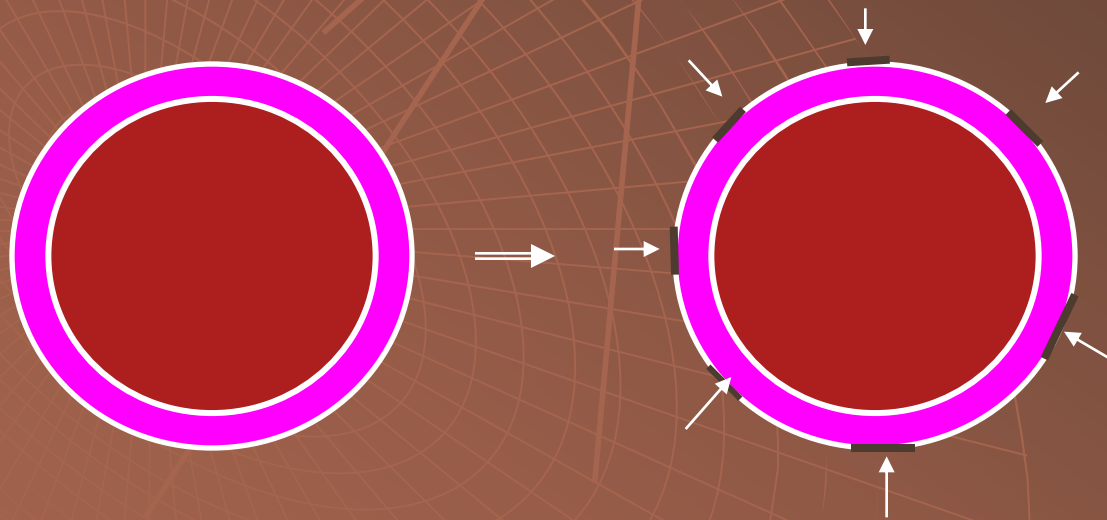
Princip – ultrazvuk (> 20 kHz) v roztoku vyvolává střižní síly – nutno chladit

Lysozym + osmotický šok (mírný osmotický šok)

Princip – lysozym rozruší buněčnou stěnu, následně je bakteriální suspenze zředěna destilovanou H₂O – bakterie popraskají

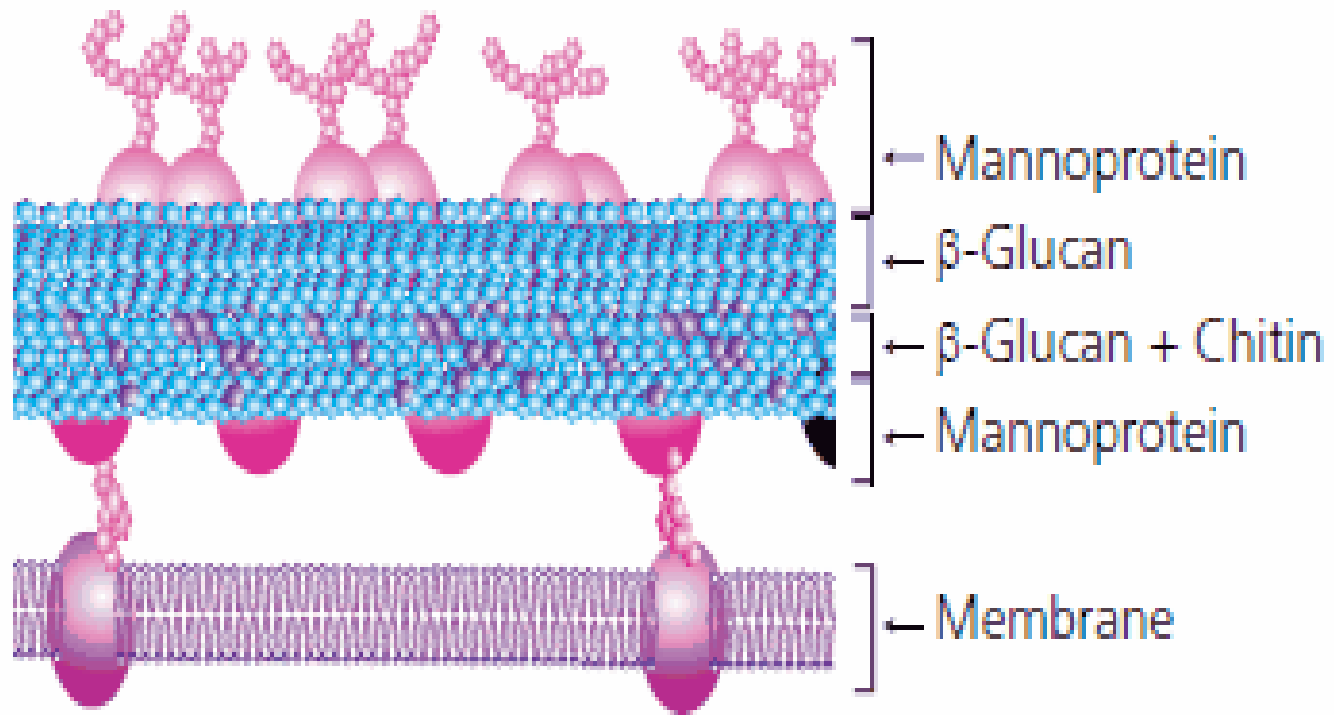

Další

- ◆ Alumina Al_2O_3 – roztírání v třecí misce
- ◆ Opakované zmrazování a rozmrazování

Kvasinky

Yeast Cell Wall

Kvasinky

Toluenová autolýza

Princip – toluen extrahuje při
35 –40 °C fosfolipidy buněčné
stěny ■■■ smotický šok ■■■
enzymová autolýza

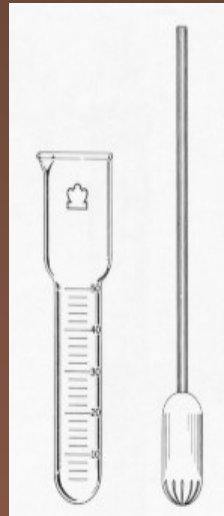
Balotina, French press,

Živočišné tkáně

- ◆ Třecí miska s pískem

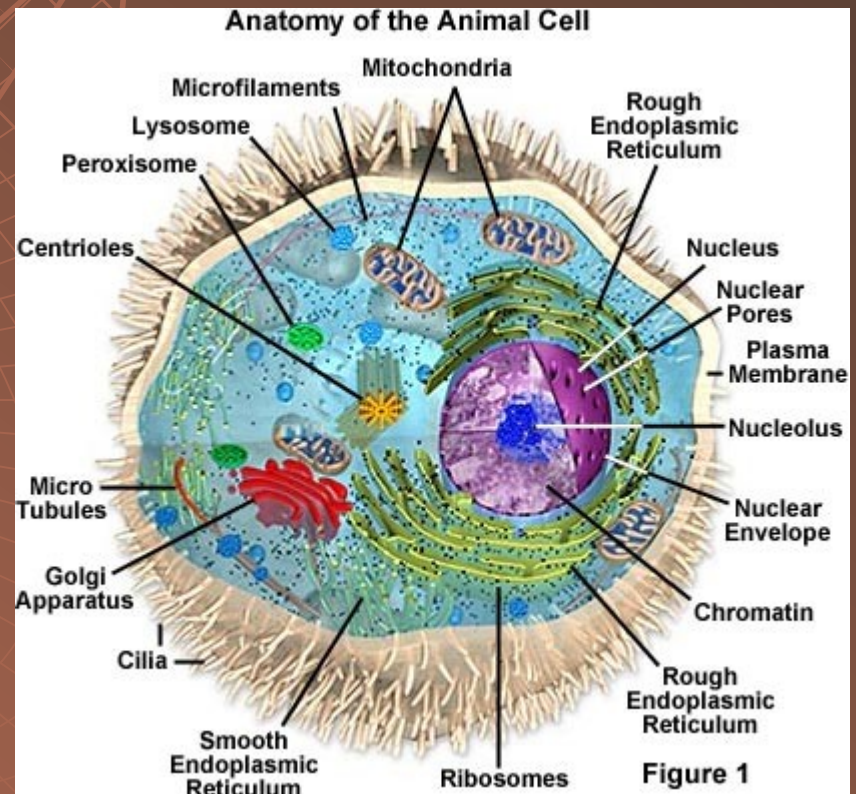
- ◆ Ruční homogenizatory – Potter – Elvehjemův

Živočišné tkáně

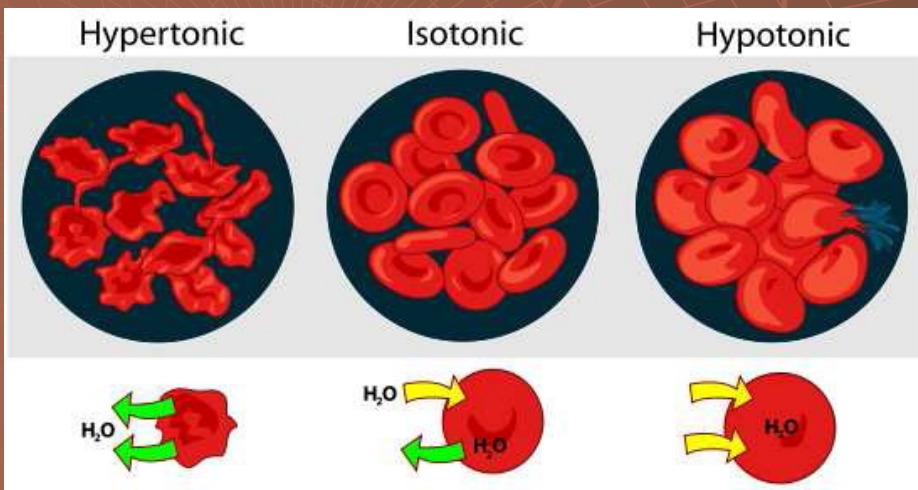
- ◆ Bez buněčné stěny
- ◆ Velmi křehké
- ◆ Tkáňové kultury

Živočišné tkáně

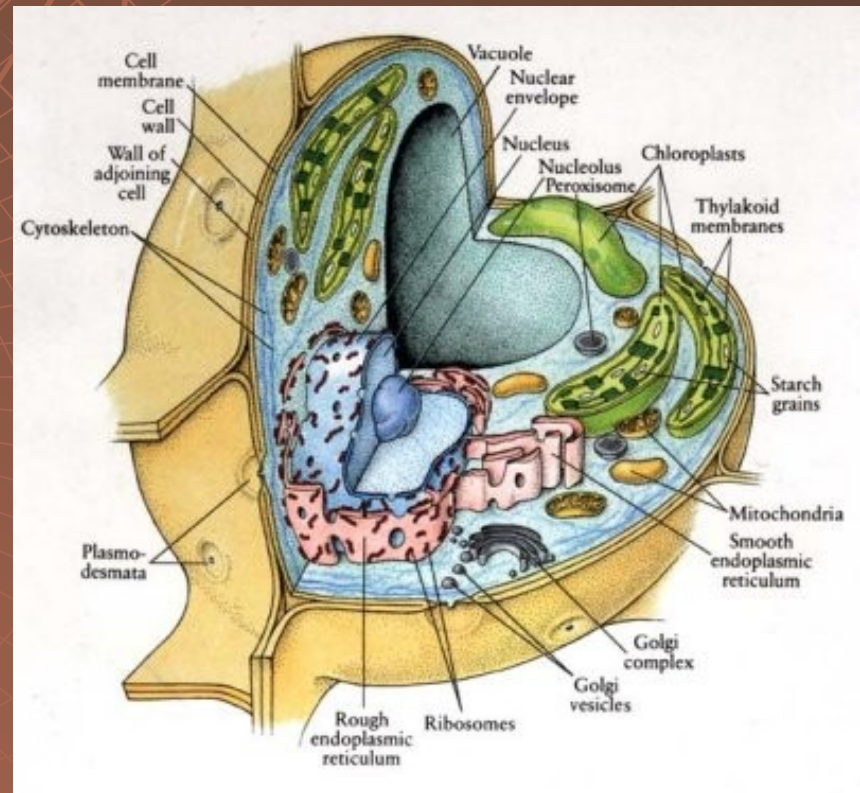
- ◆ Mixery

- ◆ Osmotická lyse - erythrocyty

Rostlinné tkáně

- ◆ Silná buněčná stěna - celuloza
- ◆ Tkáňové kultury křehké

Rostlinné tkáně

- ◆ Rozrušení buněčné stěny pomocí celulas,
- ◆ Obsahují hodně fenolických látek, které mohou být oxidovány na chinony – melaniny, které mohou modifikovat bílkoviny

Rostlinné tkáně

- ◆ Rozrušení buněčné stěny pomocí celulas,
- ◆ Obsahují hodně fenolických látek, které mohou být oxidovány na chinony – melaniny, které mohou modifikovat bílkoviny

Optimalizace extrakce

- ◆ Teplota – 4 - 6 °C chlazení
- ◆ pH – optimální pro danou bílkovinu – práce v pufrech
- ◆ I – v prostředí o definované iontové síle
- ◆ Přídavky látek – EDTA, ■
merkaptoethanol, kovové ionty,
inhibitory proteas

Inhibitory proteas

Protease Inhibitor	General inhibitors for			
	Serine proteases ^a	Cysteine proteases ^b	Metallo-proteases ^c	Aspartic proteases ^d
Aprotinin		E-64	Phosphoramidon	Pepstatin
Pefabloc SC and Pefabloc SC PLUS			Bestatin (aminopeptidases)	
Leupeptin (<i>inhibits serine and cysteine proteases with trypsin-like specificity</i>)				
PMSF				
cOmplete, EDTA-free Protease Inhibitor Cocktail Tablets*				
cOmplete Protease Inhibitor Cocktail Tablets*				
α_2 -Macroglobulin				

Inhibitors included in the set	Specificity of inhibition	Quantity Supplied
Antipain-dihydrochloride	Papain, Trypsin, Cathepsin A and B	3 mg
Aprotinin	Trypsin, Plasmin, Chymotrypsin, Kallikrein	0.5 mg
Bestatin	Aminopeptidases	0.5 mg
Chymostatin	α -, β -, γ -, δ -Chymotrypsin	1 mg
E-64	Cysteine Proteases	3 mg
EDTA-Na₂	Metalloproteases	10 mg
Leupeptin	Serine and Cysteine Proteases such as Plasmin, Trypsin, Papain, Cathepsin B	0.5 mg
Pefabloc SC	Serine Proteases	20 mg
Pepstatin	Aspartic Proteases	0.5 mg
Phosphoramidon	Metalloproteinases, specifically Thermolysin	3 mg

Separace subcelulárních organel

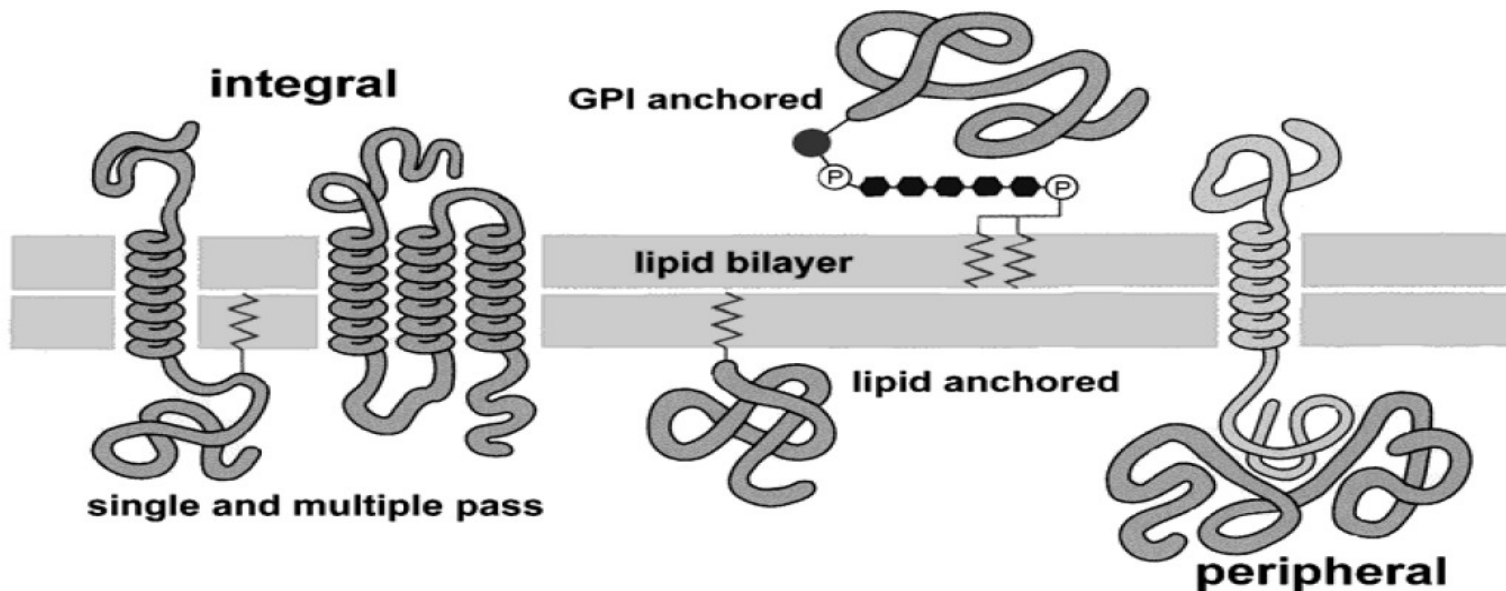
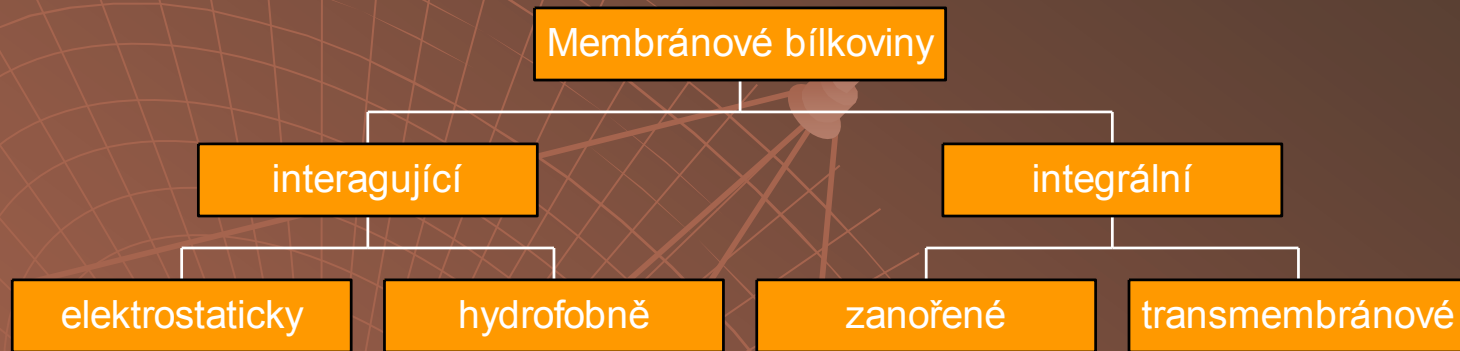
Organela	Tíhové zrychlení	Čas
Eukar.buňky	1 000 g	5
Jádra, chloroplasty	4 000 g	10
Mitochondrie, bakterie	15 000 g	20
Lysozomy, membrány	30 000 g	30
Ribozomy, fragmenty end.retikula a Gold.systém	100 000 g	60

Enzymy - markery

Organela	Enzym
Cytoplasma	LDH
Endoplazmatické retikulum	Glukosa-6-fosfatasa
Goldiho systém	galaktosyltransferasa
Peroxisom	katalasa
Lysozom	Kyselá fosfatasa
Mitochondrie in	cytochromoxidasa
Mitochondrie out	monoaminoxidasa

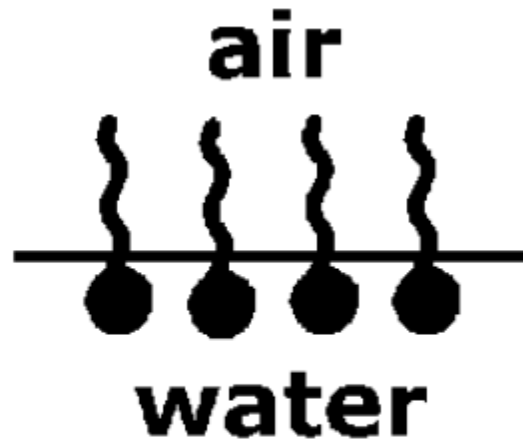
Membránově vázané bílkoviny

Izolace membránových bílkovin

- ◆ *Chemicky* – detergenty, chaotropní soli, organická rozpouštědla, nízká iontová síla,
- ◆ *Fyzikálně* - homogenizace, sonikace
- ◆ *Enzymaticky* – fosfolipasy, lipasy, proteasy

Detergency

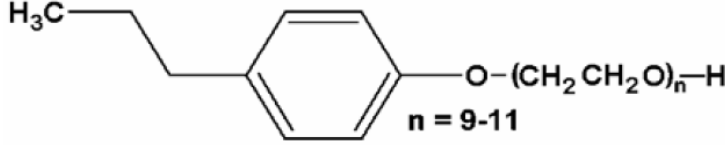
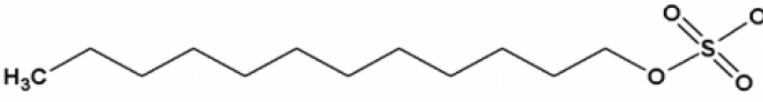
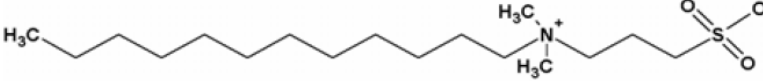
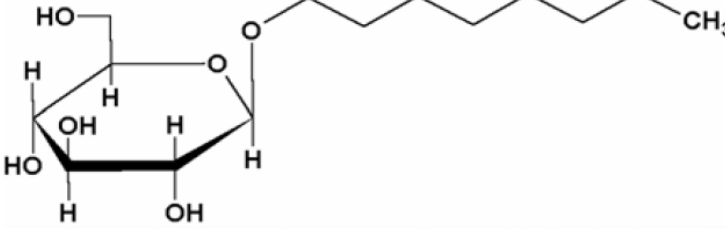
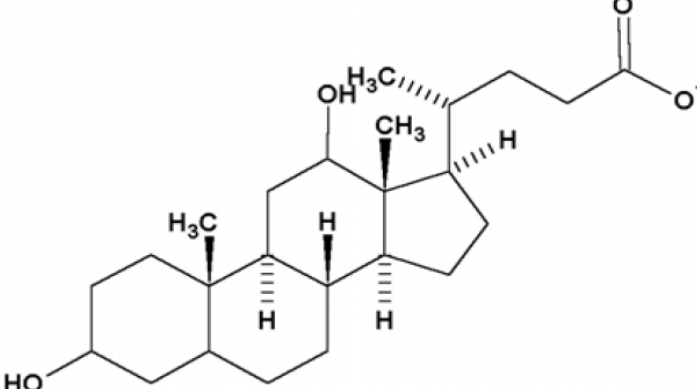

Detergenty

Detergent	CMC mM	MMW Da	koncentrace	odstranění	aplikace
ANIOGENNÍ					
SDS(dodecylsulfát sodný)	8,3	288,4	> 10 mg/mg prot.		denaturace proteinů, použití pro DNA, PAGE
DOC(deoxycholát sodný)	1-4	416,6	0,1-10 mg membr. lipidů		solubilizace membránových proteinů
N-lauroylsarkosin	7	488	0,1 -1,5 %		solubilizace membr. prot., příprava antigenů
KATIOGENNÍ					
CTAB (hexadecyltrimethyl amonium bromide)	4-5	337	0,1 – 1 %	???	rozpuštění membrány, tvoří komplex s DNA, odstranění polysacharidů
NEIONOGENNÍ					
Triton X-100 [octylphenolpoly(ethylen glyco lether) _n]	0,2	647 n=10	1 – 5 mM		solubilizace proteinů
Tween 20 [poly(oxyethylene) _n sorbitan- monolaurate]	0,06		> 10 mg/mg membr. lipid;		imunoblotty, ELISA
AMFOTERNÍ					
CHAPS (3-[[3- cholamidopropyl]dimethylam monio]-1-propanesulfonate)	4	614,9	6,5-13 mM		solubilizace membránových proteinů

Detergency

Examples of Detergents and Their Properties

Name	Structure	CMC	N (MW)
Nonidet ® (N) P-40		0.3 mM	100-155 (647)
sodium dodecyl sulfate (SDS)		8.3 mM	62 (288)
sulfobetaine (SB12)		3.6 mM	55 (336)
n-octylglucoside		14.5 mM	20-25 (292)
deoxycholate		20 mM	3-12 (417)